

"Lajeng?"
"Istirahat,
penggalihne kedah
saget sameleh, kadhah
istirahat. Cobi resep
resep di"

kok... pa ra duwe
kuping! Gitman!
Renea... Bedundak
bedunduk..!"

"Nggih, Bu. Wonten
dhawuh, Bu. Menika
nembe resesik kebon
wingking griya. Bot
mreksa Bu p..."

Alokasi Waktu : 2×45 menit (1 pertemuan)

LIVEWORKSHEETS

"Ora Pak....!, aja duwe pikir nengono?" Lina prembik-prembik

LIVWORKSHEETS

Lembar Kerja Peserta Didik

Ancasipun Pasinaon

Peserta didik mampu menguraikan pengertian peranan teks cerkak dengan tepat.

Peserta didik mampu menganalisis peranan teks cerkak secara logis dengan tepat.

Pitedah Pasinaon

1. Kadamela kelompok ingkang anggotanipun 5 utawi 6 per kelompok.
2. Kagatosna andharan saking guru bab peranan cerkak.
3. Kawaosa sedaya andharan materi wonten LKPD punika kanthi premati.
4. Kawangsulana pitakenan-pitakenan ingkang sampun kasamptakaken kanthi patitis.
5. Para siswa pirembagan kaliyan kanca sakelompok kangge mangsuli pitakenan.
6. Kangge mangsuli pitakenan dipunparingi wekdal 15 menit.
7. Menawi wonten tembung ingkang awrat kangge dipunmangertosi, saged pados tegesipun wonten ing sastra.org/leksikon.
8. Menawi wonten pitakenan, saged nyuwun pirsu dhumateng guru.
9. Satunggal kelompok anggenipun ngempalaken cekap satunggal kemawon ananging sedaya anggota kelompok kedah paring pamanggih.
10. Anggenipun mangsuli sasaged-saged ngginakaken basa Jawi ragam krama.
11. Sampun kesupen nyerat nama jangkep, nomer presensi, kelas, kaliyan tanggalipun.
12. Menawi sampun cekap, LKPD punika saged dipunaturaken dhateng guru utawi di-submit.

Fase 1. Orientasi Masalah

Pemantik

- Punapa para siswa sampun nate maos cerkak? Menawi sampun, cerkak punapa ingkang nate dipunwaos?
- Kados pundi raosipun para siswa nalika maos cerkak? Seneng? Sedhih? Perangan punapa ingkang dadosaken para siswa ngraosaken seneng utawi sedhih punika?

Pretest

Kangge mangertosi kemampuan siswa tumrap materi peranan cerkak saderengipun pasinaon, sumangga saged mangsuli pitakenan-pitakenan wonten *link* utawi *barcode* ing ngandhap.

<https://quizizz.com/join?gc=77743585>

Peta Konsep

Tuladha Cerkak ing *Majalah* Djaka Lodang

Materi Konseptual Perangan Cerkak

Orientasi

Ancasipun ngandharaken informasi wigatos ingkang jumbuh utawi gayut kaliyan cariyos candhakipun, saged awujud gegambaran wekdal, panggenan, suraos, utawi paraga.

Titikan

Ukara-ukaranipun nggambaraken latar (wekdal, papan, suraos) utawi paraga, saged saking andharan asmanipun, padamelanipun, kahanan, utawi blegeripun.

Tuladha

Gaweane mung buruh tani, kanthi gaji ngisor standar UMK. Uripe kepara mung pas-pasan. Paribasane mung cukup kanggo mangan, lawuh tahu tempe. Omah tinggalan wong tuwane katon banget prasaja, prasasat wis mataun-taun ora kambon cet.

Minangka kulawarka Gakin, ing satengahing urip bebrayan ing kampung ndesa, Lik Gino asring ora dianggep dening tangga teparo. Biyasa ta, ing jaman sing sarwa materialistik iki, pangurmatan mung kanggo wong sing nduweni pangkat lan banda donya.

Komplikasi

Minangka undering cariyos, ancasipun ngandharaken utawi nyariosaken tuwuh lan reruweting prakawis (konflik) ingkang dipunadhepi dening paraga cariyos.

Titikan

Andharan tuwuhipun prakawis ingkang dipunlampahi utawi dipuntindakaken paraga, nggambaraken tindak-tanduking utawi pamanggihipun paraga, kathah dialogipun.

Tuladha

Sanadyan urip lan drajate wis kepenak, nanging ana siji sing durung paripurna. Lik Gino durung bisa mantu. Durung bisa ngomah-omahke Surti lan Sarti. Piye arep mantu, wong Surti lan Sarti kuwi durung duwe calon bojo.

Resolusi

Ngandharaken bilih prekawis sekedhik mbaka sekedhik saged dipunlampahi dumugi cekaping cariyos. Tahap resolusi ugi saged nyariyosaken lampahing paraga nemokake cara kangge ngrampungaken prakawis. Ananging boten sedaya, wonten ugi tahap resolusi ingkang wekasanipun boten cetha. Pramila resolusi wonten 2 jenis, resolusi tertutup kaliyan resolusi terbuka.

Titikan

Nggambaraken paraga nalika ngrampungaken prakawis utawi raosipun paraga sabibaripun prakawis rampung utawi sabibaripun tumindak.

Tuladha Resolusi Terbuka

"Iki lho Pak calonku. Iki calon bojoku," ujare Surti. Ora let sedhela Surti uga ngenalke calon bojone sing uga wong wedok ayu sijine. Lik Gino kaget sanalika weruh kahanan kuwi. "Dadi? Dadi kowe ...?" Lik Gino ora bisa mbacutake tembung. Panyawange semrepet. Donya dadi peteng dhedhet. Awake nuli nggeblak ing jubin.

Tuladha Resolusi Tertutup

"Coba yen cah-cah kae bisa ngerti kaya kang takweruhi, mesthi bae padha kapok munggah gunung, anane jim tumrapping kancaku pancen gaib." Batine Giman karo lambene komat-kamit muji Asmaning Gusti ora leren-leren, muga-muga danyange kono ora nggiri goda. Pedhut wiwit saya kandel tumurun saka puncaking arga, kahanan saya peteng, atis. Giman lan kanca-kancane mbacutke nggone mlaku.

Fase 3. Penyelidikan

Individu/Kelompok

No. Kelompok:

Kelas:

Tanggal:

Nama Anggota:

No. Presensi:

Gladhen

Pitedah Gladhen

Waosen pethikan cerkak ingkang sampun dipunacak punika lajeng wangsulana pitakenan-pitakenan ing ngandhap kanthi pirembagan kaliyan kanca sakelompok. Wekdalipun 15 menit.

1. Kaseratna pangertosan saking saben perangan cerkak!
2. Susunen pethikan cerkak ing ngandhap punika kanthi runtut!
3. Analisisen peranganipun cerkak punika!
4. Kaandharna pawadan utawi titikanipun!

Mogok Angkot

Pethikan A

Meneng sedhela. “Syukur aku isih duwe sikil, aku bisa mlaku,” ujare Nurul.

“Nggih, sampun. Yen diwenahi kahanan apa wae, manungsa ora bakal ngucap syukur. Ora ana rasa syukur marang Gusti,” ujare ibu.

Nurul manthuk-manthuk, “apa wae kahanane, kabeh iku asale saka Gusti, mbak, ora bisa nyalahake kahanan”. Nurul meneng maneh banjur raine dadi padhang.

“Ya Alhamdulillah, senjata panas, Nurul isih bisa mulih kanthi slamet, diparingi sikil kuwat dening Allah kanggo mlaku. Akeh uga sing duwe sikil nanging ora bisa mlaku amarga lara. Utawa malah ana sing duwe sikil nanging ora sampurna lan ora duwe sikil babar pisan.”

“Alhamdulillah, menawi ngertos,” ibu mesem.

“Kabeh ana gunane, ta? Dadi kowe ngerti yen Allah paring kenikmatan sing akeh marang kita?”

“Matur nuwun Gusti...!” ucape Nurul seru.

Pethikan B

“Ayo mlaku wae,” pangajake Salma.

“Ya wis, ayo. Uuhh...panas,” sambate Nurul. “Piye meneh?” Salma ngangkat bahuné.

Jarake omahe Nurul menyang sekolah pancen ora adoh. Kanthi mlaku cepet bisa tekan 10 nganti 15 menit. Mlaku wae langsung menyang dalan gedhe banjur mlebu gapura desa, tekan omahe.

Angkutan padésan sing kerep liwat gapura desa lan ing ngarep sekolah ndadekake wong-wong mau ora gelem mlaku. Anane angkot nggampangake Nurul mangkat mulih sekolah. Saka omah menyang sekolah mung butuh 5 menit.

“Lha, arep piye meneh ya, panas ya dilakoni,” Nurul gumuyu. Padha rampung mlaku ing srengenge panas.

Pethikan C

“Ora ana angkot, panas banget! Lho, ngertia aku nyuwun dipethuk,” Nurul gremengan. “Lha kok ora ana sing ngomong yen dina iki angkot mogok?” dheweke terus ngedumel.

“Lha kok ngerti ora ana angkot, esuk iki isih ana?” kandhane ibune. “Kala-kala mlaku, supaya bisa ngrasakake pentinge sikilmu.”

“Uuhh... panas Bu!” Nurul sambat.

“Bayangna wae, yen dina iki udan piye?” pitakone ibu.

“Mesti teles kebes mlaku saka sekolah tekan omah. Arepa nggawa payung tetep teles,” ujare Nurul.

“Lho, kowe arep sambat yen mulih ora dipetik?” sambunge ibu. Nurul meneng wae.

“Aku mesthi sambat,” kandhane Nurul lirih.

“Diparingi panas dening Gusti Allah sambat, diwenahi berkah udan sambat, banjur kapan kowe bersyukur?” Ibu ngadheg sedhela, “Apa disyukuri?”

Pethikan D

Nurul dhelog-dhelog ana ngarep gerbang sekolah. Ora katon angkot biru. Biasane pas jam sekolah akeh angkot biru sing liwat. Ana uga sing sengaja ngetem ing ngarep sekolah ngenteni murid-murid metu. Pangawase mabur menyang pangkalan angkot ing kadohan sing isih katon saka ngarep sekolah. Sepi.

Dheweke mlaku-mlaku ing ngarep sekolah. Ing ngarep toko sawetara meter saka sekolah, dheweke weruh sawetara sopir angkot. Salah sijine sing ngerti yaiku sopir sing biasane ditunggangi angkutan umum.

Angkot endi? Nurul mikir lan nyedhak.

“Pak, kok boten wonten angkot?” pitakone Nurul.

“Dina iki angkot ora mlaku, Dhik, ana lelayu. Ana sopir sing ketabrak lari ing kutha,” wangsulane sopir.

Nurul ngrungkakake omongane sopir angkot karo sing duwe warung bab tabrak lari sopir angkot ing kutha.

“Isuk iki isih ana angkot, saiki wis mogok,” Nurul kandha marang kanca-kanca sing isih ngenteni ing ngarep sekolah.

Pethikan E

Limalasan menit Nurul lan kanca-kanca mlaku tekan gapura desa. Dheweke padha pisah ing ngarep gapura. Nurul mlaku langsung menyang dalan desa dene Salma mlebu gang cilik.

mlaku sawetara meter saka gapura desa, Nurul tekan omah sing dicet nganggo warna ijo cahya kanthi pager ireng. Pelatarane wiyar karo pirang-pirang wit woh. Wit rambutan katon subur kanthi wohwohan sing nggandhol sing nggugah napsu. Ing teras, ana pot kembang kanggo nambah kaendahan.

“Assalamualaikum,” Nurul mlayu mlebu omah. Selak panas, Nurul kepengin gage-gage ngombe lan leren.

“Waalaikum salam,” ibu semaur saka jero omah.

“Waaahhh... panas,” Nurul langsung nyedhaki meja makan, lungguh ing kursi, njupuk kendhi banjur ngesok banyu putih marang gelas. Nyruput banyu saka gelas, rasane seger. Dheweke njupuk buku tulis saka tas kanggo ngipasi awak.

Fase 4. Mengembangkan dan Menyajikan Hasil Karya Wangsulan

Pangertosan perangan orientasi:

Pangertosan perangan komplikasi:

Pangertosan perangan resolusi:

Susunan cerkak ingkang runtut:

Pethikan ingkang kalebet perangan ORIENTASI:

Pawadanipun:

Pethikan ingkang kalebet perangan KOMPLIKASI:

Pawadanipun:

Pethikan ingkang kalebet perangan RESOLUSI:

Pawadanipun:

Sumangga salah satunggaling siswa saged maosaken asiling pirembagan ing ngajeng kelas

Fase 5. Analisis dan Evaluasi Proses Pemecahan Masalah

Post Test & Refleksi

Ing pamulangan dinten punika, para siswa sampun nyinaoni babagan perangan cerkak. Kangge ngukur kados pundi anggenipun para siswa nyinaoni materi punika, sumangga dipungarap *post-test* saking *link* utawi *barcode* ing ngandhap punika.

<https://quizizz.com/join?gc=86682635>

Kapustakan

- Ardiyani, Sekti. 2023. "Mogok Angkot". Djaka Lodang. No. 43. Hlm. 28-29.
- Dawam. 2022. "Kerogen". Djaka Lodang. No. 22. Hlm. 28.
- Hartono, Sri. 2013. Cerkak: Crita Cekak. Yogyakarta: Familia.
- Kuntari, Umi. 2013. "Kembang Krisan Putih". Cerkak: Crita Cekak. Hlm. 23-35.
- MGMP Bahasa Jawa SMA/SMK/MA D.I.Yogyakarta. 2020 (Revisi). WIBAWA: Wiyata Basa Jawa untuk Kelas XI. Yogyakarta: Dinas Pendidikan, Pemuda, dan Olahraga D.I. Yogyakarta.
- Nug. 2023. "Pocong Mbonceng Gojek". Djaka Lodang. No. 41. Hlm. 18-19.
- Nurdiyantoro, Burhan. 2018. Teori Pengkajian Fiksi. Yogyakarta: UGM Press.
- Poerwadarminta, W.J.S. 1939. Baoesastra Djawa. Groningen-Batavia: J.B. Wolters.
- Priharsono, Erdy. 2013. "Anak Wedok". Cerkak: Crita Cekak. Hlm. 1-6.

